

УДК 378.147.88:614.253.4:614.253.2-055
DOI 10.11603/me.2414-5998.2017.3.7778

Т. О. Перцева, І. Л. Височина, Н. С. Башкірова, В. В. Крамарчук, Т. О. Яшкіна
*Державний заклад “Дніпропетровська медична академія
МОЗ України”*

АНАЛІЗ РІВНЯ ДОМАГАНЬ І ПРОФЕСІЙНОЇ САМООЦІНКИ ЛІКАРІВ-ІНТЕРНІВ ПЕРШОГО РОКУ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК НА КАФЕДРІ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ

T. O. Pertseva, I. L. Vysochyna, N. S. Bashkirova, V. V. Kramarchuk, T. O. Yashkina
State Institution “Dnipropetrovsk Medical Academy of Ministry of Health of Ukraine”

LEVEL OF ASPIRATION AND PROFESSIONAL SELF-RATING OF FIRST YEAR INTERNSHIP DOCTORS ANALYSIS AS THE TOOL OF PRACTICAL SKILLS IMPROVEMENT AT FAMILY MEDICINE DEPARTMENT

У статті наведено результати психологічного тестування та аналіз рівня домагань і самооцінки професійних компетенцій у лікарів-інтернів, проведеного за методикою Дембо – Рубінштейн у модифікації А. М. Прихожан на кафедрі сімейної медицини Державного закладу “Дніпропетровська медична академія МОЗ України”. Виявлено завищені домагання та завищену самооцінку відносно професійних компетенцій у більшості лікарів-інтернів першого року навчання, володіння базисними практичними навичками, зокрема конфлікт між Я-ідеальним та Я-реалістичним у контексті власних професійних здібностей мають 54 % респондентів. Отримані дані дозволяють вчасно розробити методи корекції та контролю якості практичних навичок у лікарів-інтернів.

Ключові слова: психологічне тестування; рівень домагань; самооцінка професійних компетенцій; лікарі-інтерни.

The results of psychologic testing and level of aspiration and analysis of internship doctors' professional competence self-rating, made according to Dembo – Rubinshtein methodology modified by A. M. Prikhozhan at the Family Medicine Department of State Institution “Dnipropetrovsk Medical Academy of Ministry of Health of Ukraine” are represented in the article. Outsized ambitions and self-evaluation towards professional competences among most of first year internship doctors are identified; 54 % of respondents have basic practical skills particularly the conflict between ideal self and real self in the context of professional abilities. Received data allow to develop practical skills quality correction and management methods among internship doctors.

Key words: psychologic testing; the level of aspiration; professional competences self-rating; internship doctors.

Вступ. Рівень оволодіння практичними навичками є своєрідним індикатором професійної компетентності майбутніх лікарів, конкурентоздатність яких залежить не тільки від якості оволодіння сучасними медичними знаннями, але й від мотивації та рівня сформованості їх самооцінки, яка є складним особистісним утворенням і належить до фундаментальних психологічних властивостей людини (Б. Г. Ананьєв, С. Л. Рубінштейн, Р. Бернс, Л. С. Виготський, Д. Ельконін, О. М. Леонтьєв, О. Лурія, К. Хорні, С. Будасси, А. В. Петровський, У. Джеймс, Е. Еріксон та ін.) [1, 3]. Самооцінка є структурним компонентом мотиваційної діяльності, яка формується в процесі діяльності та міжособистісної взаємодії, а рівень домагань – інтегрованим поняттям, що тісно пов'язане із самооцінкою

і мотивацією (А. В. Захарова, Г. Мюррей, М. І. Лісіна, Р. Стернберг, В. С. Мухіна, П. Якобсон та ін.) [2]. Рівень домагань особистості – структурний компонент Я-концепції і визначає складність цілей, до яких прагне людина (Б. Г. Ананьєв, Л. І. Божович, С. Л. Рубінштейн) [3].

Професійна самооцінка корелює з рівнем домагань особистості, реалістичність яких підтверджує адекватні уявлення про свої можливості (С. Л. Рубінштейн, Б. Г. Ананьєв, Г. О. Балла, В. О. Бодров, Б. Ф. Ломов та ін.) [1]. Проте невміння адекватно співвідносити власні потенціальні здібності з реальними вимогами негативно позначається на кінцевому результаті діяльності, а саме її якості, що визначає особливе значення цих компонентів (професійна самооцінка і рівень домагань) в роботі

© Т. О. Перцева, І. Л. Височина, Н. С. Башкірова та ін.

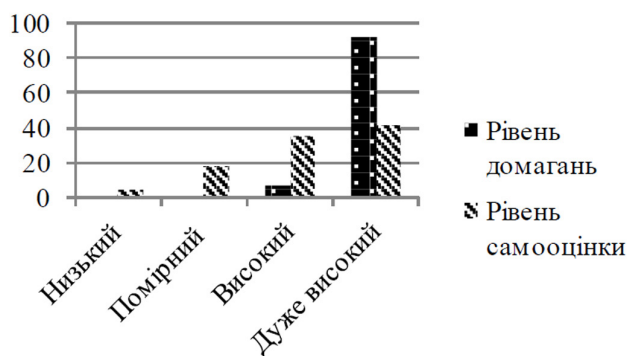
лікаря, від особистісних характеристик та дій якого залежить життя людини.

Мета роботи – вивчення професійної самооцінки та рівня домагань лікарів-інтернів першого року навчання в контексті якості володіння практичними навичками як основної складової майбутньої професійної діяльності.

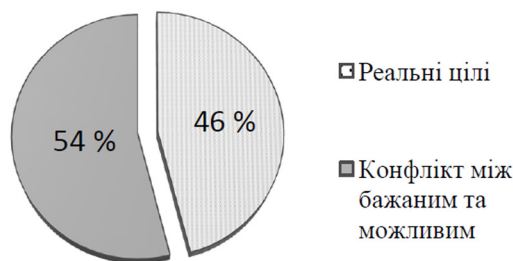
Основна частина. У дослідженні взяли участь 26 лікарів-інтернів (3 особи чоловічої статі та 23 – жіночої) віком від 24 до 28 років. Психологічне тестування проводилось у групі всіх респондентів одночасно і за часом збіглося із закінченням очної частини навчання на першому році інтернатури на кафедрі сімейної медицини ДЗ “ДМА МОЗ України”.

Методологічною основою аналізу рівня самооцінки та рівня домагань було обрано методикю Дембо – Рубінштейн у модифікації А. М. Прихожан, яка є еталонною для безпосереднього оцінювання особистісних якостей за шкалами [2]. Беручи до уваги, що, залежно від конкретного завдання, яке стоїть перед дослідниками, в методикю можна вводити інші шкали самооцінки, ми запропонували десять шкал оцінювання, в основу вибору яких були покладені професійні компетенції майбутніх лікарів на рівні оволодіння основними видами практичних навичок: електрокардіографія, навичка проведення серцево-легеневої реанімації, обстеження грудної залози, офтальмоскопія, отоскопія, неврологічний огляд; оцінка фізичного, психомоторного розвитку дитини, вигодовування та проведено оцінку власного здоров’я як базисної складової якості життя людини. При проведенні інструктажу лікарям-інтернам було запропоновано на умовній шкалі спочатку відмітити прояв певних якостей на даний момент (самооцінка) і бажаний рівень розвитку якості (рівень домагань). Обробка даних була стандартизованою з визначенням низького, середнього, високого та дуже високого рівнів самооцінки і домагань професійних компетенцій. Статистична обробка результатів дослідження проводилась з використанням параметричних на непараметричних критеріїв.

Обробка результатів тестування лікарів-інтернів за методикю Дембо – Рубінштейн у модифікації А. М. Прихожан дозволила виявити особливості рівнів самооцінки та домагань професійних компетенцій, які вивчались, у лікарів-інтернів першого року навчання в інтернатурі (рис. 1) з високим ступенем розбіжності між рівнем домагань та рівнем самооцінки в 54 % респондентів (рис. 2), що вказує

Рис. 1. Діагностичні показники самооцінки та прояву рівня домагань лікарів-інтернів за методикю Дембо – Рубінштейн (модифікація А. М. Прихожан) за всіма десятима шкалами професійних компетенцій.

Рис. 2. Розбіжності між рівнем домагань і рівнем самооцінки за методикю “Шкала самооцінки та рівня домагань” Дембо – Рубінштейн (модифікація А. М. Прихожан) у лікарів-інтернів за всіма десятима шкалами професійних компетенцій.

на наявність конфлікту між тим, до чого лікар-інтерн прагне (Я-ідеальне), і тим, що він вважає для себе можливим (Я-реалістичне).

Дуже високий рівень домагань у контексті їх професійних компетенцій (практичні навички) майже у всіх лікарів-інтернів першого року (93 %) навчання (рис. 1) вказує на те, що вони мають дещо нереалістичне, позбавлене адекватної критики ставлення до власних можливостей у питанні володіння базисними навичками у своїй професійній діяльності й невелика частка з них (5 %) – занижену самооцінку (рис. 1), що, на нашу думку, свідчить про невпевненість у собі. Також 42 % респондентів мають дуже високий рівень самооцінки професійних компетенцій (рис. 1), що можна трактувати як особистісну незрілість, невміння правильно оцінити результати своєї діяльності.

Відповідно до поставленої мети, також було проведено аналіз рівнів самооцінки та домагань відносно професійної компетенції лікарів-інтернів та виконання практичних навичок за окремими шкалами (рис. 3).

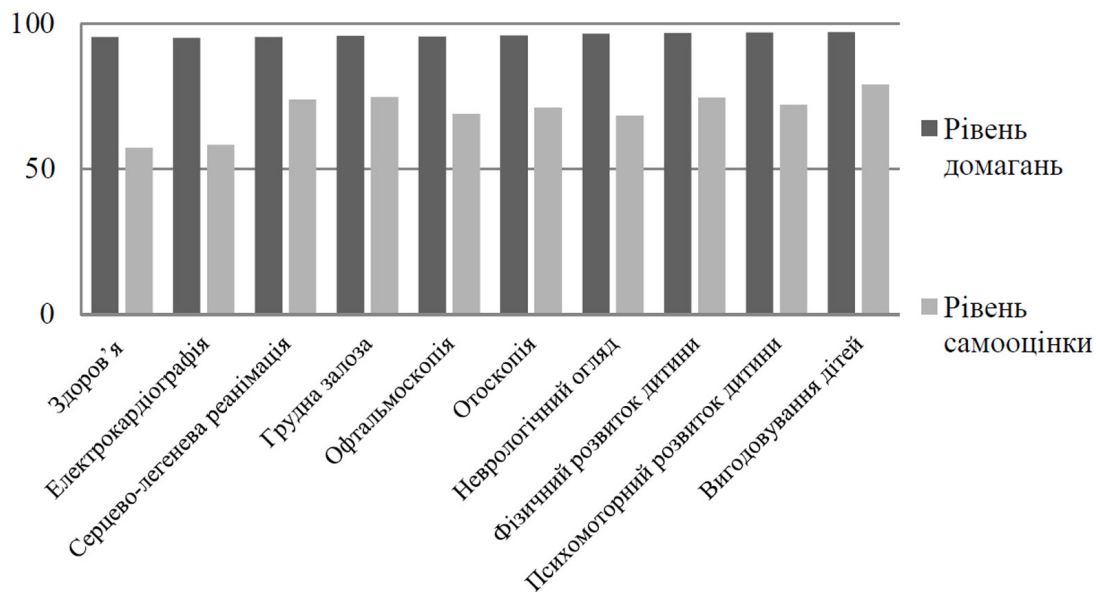

Рис. 3. Порівняння діагностичних показників самооцінки та рівня домагань лікарів-інтернів за методикою Дембо – Рубінштейн (модифікація А. М. Прихожан) за різними шкалами професійних компетенцій.

Аналіз показників самооцінки та рівня домагань професійних компетенцій лікарів-інтернів (рис. 3) за різними шкалами практичних навичок дозволив виявити конкретні проблеми в методиці засвоєння таких навичок, як інтерпретація ЕКГ, офтальмоскопія, отоскопія та неврологічний огляд пацієнта, що узагальнювалось проблемою оцінювання стану здоров'я в респондентів. Отримані дані дозволили змінити рекомендації для подальшого навчання лікарів-інтернів на заочній базі інтернатури в питанні необхідності відробки та подальшого контролю окремих практичних навичок.

Список літератури

1. Ломов Б. Ф. Психическая регуляция деятельности. Избранные труды / Б. Ф. Ломов. – Изд-во : ИП РАН, 2006. – 246 с.
2. Методика “Диагностика самооценки Дембо – Рубинштейн”. Модификация Прихожан А. М. – Электронный ресурс : http://www.psychologos.ru/articles/view/metodika_diagnostika_samoocenki_dembo-rubinshteyn._modifikaciya_prihozhan.

References

1. Lomov, B.F. (2006). *Psikhicheskaya regulyatsyya deyatelnosti. Izbrannyye trudy [Psychic regulation of activity. Selectas]*. M.: Izd-vo IP RAN [in Russian].
2. Metodika “Diagnostika samootsenki Dembo–Rubinshtein”. Modificatsyya Prikhodzhan A. M. [“Dembo – Rubinshtein self-rating diagnostics” methodology. Modified by A. M. Prykhodzhan]. Retrieved from: http://www.psychologos.ru/articles/view/metodika_diagnostika_samoocenki_dembo-rubinshteyn._modifikaciya_prihozhan [in Russian].

Висновки. 1. Більшість лікарів-інтернів першого року навчання має завищені домагання та завищену самооцінку відносно професійних компетенцій, а саме володіння базисними практичними навичками.

2. Конфлікт між Я-ідеальним та Я-реалістичним у контексті власних професійних здібностей мають 54 % респондентів.

3. Вивчення рівня домагань та самооцінки професійних компетенцій у лікарів-інтернів дозволяє вчасно розробити методи корекції та контролю якості практичних навичок у лікарів-інтернів.

www.psychologos.ru/articles/view/metodika_diagnostika_samoocenki_dembo-rubinshteyn._modifikaciya_prihozhan [in Russian].

3. Yanshin, P.V. (2007). *Klinicheskaya psikhodiagnostika lichnosti. Uchebno-metodicheskoye posobiye [Personality clinical psychodiagnosics. Education and methodology guide]*. SPb: Rech [in Russian].

Отримано 30.03.17

Електронна адреса для листування: vysochnail@gmail.com